EASO Sığınma Raporu 2021

Avrupa Birliğinde
Sığınma Durumuna İlişkin
Yıllık Rapor

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kapak resmi: Steve Evans

PDF ISBN 978-92-9465-052-8 ISSN 2600-3155 DOI 10.2847/029160 BZ-AH-21-001-TR-N

EASO Sığınma Raporu 2021

Avrupa Birliğinde Sığınma Durumuna İlişkin Yıllık Rapor

YÖNETİCİ ÖZETİ

DESTEK BİZİM MİSYONUMUZDUR

Önsöz

Bu yıl kurumun en önemli yayını olan *EASO Sığınma Raporu'nun* 10. sayısını yayınlıyoruz. Rapor, uyumlu hale getirilmiş Ortak Avrupa Sığınma Sistemi (CEAS) oluşturma konusunu merkeze alan politika tartışmalarını ve son eğilimleri not etmek ve raporlamak amacıyla yıllar içerisinde sürekli geliştirilmiştir. *EASO Sığınma Raporunun* Avrupa'da sığınmayla ilgili önemli bir bilgi kaynağı haline gelmesinden ve kurumun kurulduğu 19 Haziran 2010 tarihinden bu yana sığınma konusunda uzmanlık merkezi olarak önem kazanmasından gurur duyuyoruz.

Gerçekten de EASO'nun büyüyen rolü Avrupa Komisyonu'nun Eylül 2020'de yayınlanan yeni Göç ve Sığınma Paktı'nda da vurgulanmıştır. Pakt Avrupa'daki etkili ve insani göç ve sığınma yönetimi üzerindeki tartışmalara yeni bir başlangıç sunuyor. EASO, AB Sığınma Ajansı (EUAA) olarak artırılmış yetki üstlenmeye ve temel haklara tam saygı içerisinde karmaşık göç gerçekliğini yönetmek için Avrupa çerçevesinin ayrılmaz bir parçası olarak hizmet vermeye hazırdır.

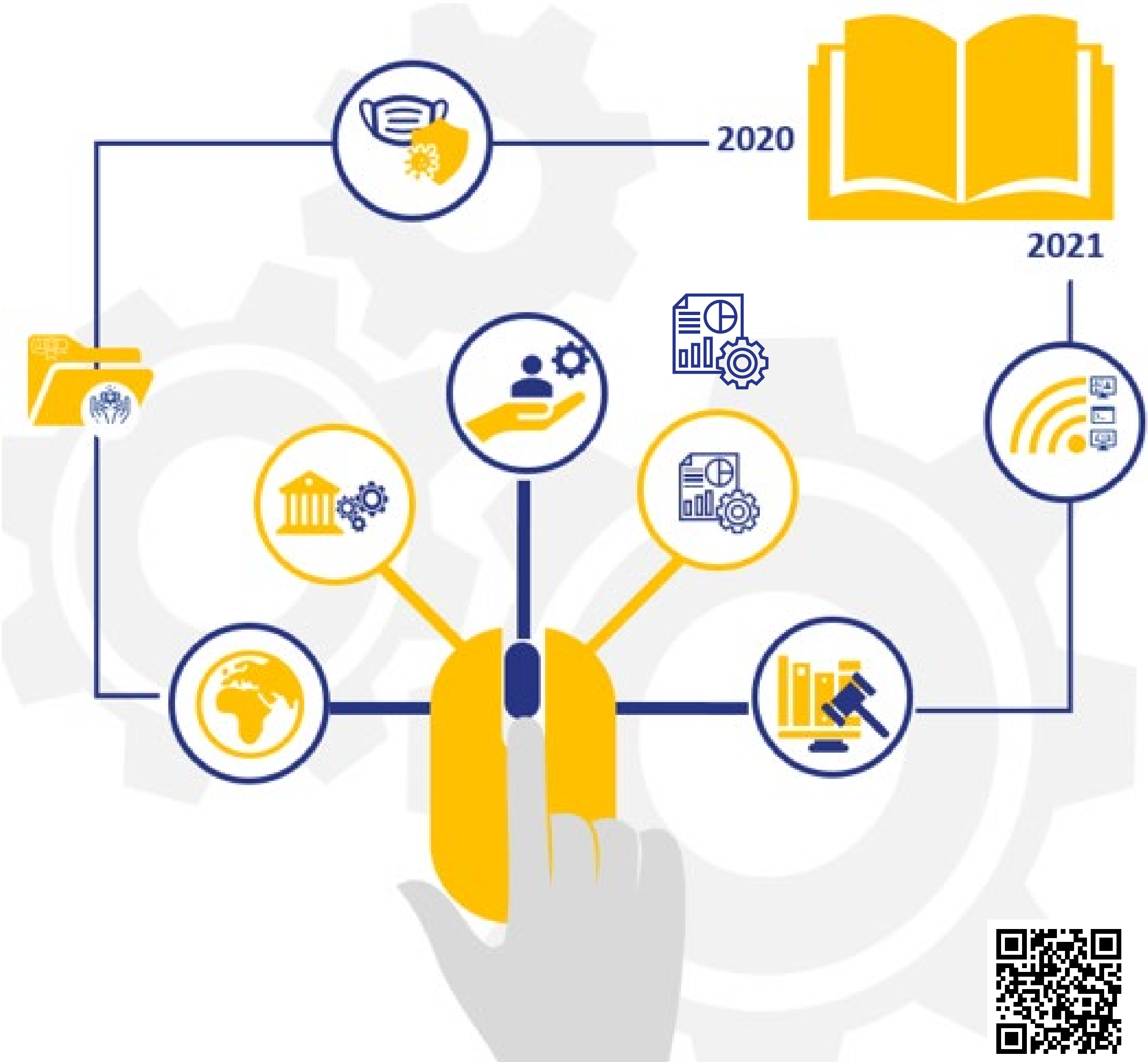
COVID-19 salgını tüm dünyada hayatı her yönden önemli derecede etkilemiştir. Virüsün yayılmasını hafifletmek ve özellikle Avrupa'ya sığınmak isteyenler ve sığınmacılarla doğrudan çalışan personel olmak üzere insanları güvende tutmak hedefiyle, acil durum tedbirleri ve prosedürlerdeki uzun vadeli değişiklikler tüm AB+ ülkelerinde uygulanmaya başladı. Bu yıl, CEAS'nin kuruluşundan bugüne Üye Devletlerin, ulusal sığınma ve kabul makamlarının ve uluslararası koruma alanında çalışan kuruluşların çifte zorlukla karşılaştığı ilk yıl: Güven içerisinde yaşama temel insan hakkına saygı duymak ve hem göçmenleri ve hem de ev sahibi ülkeleri daha da risk altına sokan küresel sağlık krizini yönetmek.

Ulusal idareler kendi sınırlarını test ederken EASO'nun faaliyetleri de doğrudan hizmetlerin devamını sağlamak ve acil durum yardımı vermek konusunda Üye Devletlere destek olmayı hedefledi. 2020 boyunca kurum, prosedürleri iyileştirmek ve uyumlu hale getirmek için araçlar geliştirdi, analiz raporları yayınladı ve sığınma uzmanları yetiştirdi. Özel bir bilgi toplama girişimi COVID-19'un sığınma prosedürü üzerindeki etkisi hakkında güncel, kapsamlı ve güvenilir bilgi sağladı. Sonuçlar, ihtiyacı olanlara koruma vermek için yöntemlerini hızla adapte eden ve dijital çözümler kullanan AB ulusal sığınma ve kabul sistemlerinin sağlamlığını gösterdi. Bu yenilikler Avrupa sisteminin sürdürülebilirliğini korurken verimliliği artırmanın ve gelecekte benzer zorlukların üstesinden gelmenin anahtarı olabilir.

Nina Gregori
İcra Direktörü
Avrupa Sığınma Destek Ofisi

Giriş

Avrupa'da uluslararası koruma ile ilgili başvurulacak bilgi kaynağı olarak *EASO Sığınma Raporu* serisi Avrupa Birliği, Üye Devletler, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve İsviçre'deki (AB+ ülkeleri) sığınmayla ilgili temel gelişmeler hakkında kapsamlı bir genel bakış sağlar. Küresel olarak zorla yerinden edilme hakkında genel bir bakış ile başlayan rapor Avrupa bağlamına iner ve Ortak Avrupa Sığınma Sistemi'nin (CEAS) değişik yönleriyle ilgili adım adım tüm değişiklikleri özetler. Avrupalı ve ulusal kanunların yorumlanmasını şekillendiren önemli içtihatların yanı sıra yükselen eğilimleri ve sığınma sistemlerinin etkililiğini vurgulayan 2020 referans yılına yönelik temel istatistiki göstergeler sunar.

2020 yılında sığınmaya küresel genel bakış

Tüm dünyada milyonlarca insan çatışma, zulüm, insan hakları ihlali, doğal afetler ve bozulan ekosistemler nedeniyle zorla yerlerinden edildi.

Resmi istatistikler zorla yerinden edilen iki grup insanı birbirinden ayırıyor: a) Uluslararası sınırları geçen mülteciler ve sığınmacılar ve b) kendi ülkelerinde yerinden edilen ülkesinde yerinden edilmiş kişiler (ÜYEK). Mülteciler ırk, din, uyruk, belli bir sosyal gruba mensup olma veya siyasi görüş yüzünden haklı nedene dayanan korku nedeniyle ülkelerinden kaçan ve güvenli bir yer bulmak için uluslararası sınırı geçen kişilerdir. ÜYEK, ülke sınırlarının dışına çıkmamış olsalar da kendilerini savunmasız bir durumda bulabilirler.

Uluslararası koruma, Avrupa bağlamında mülteci statüsünü ve ikincil koruma statüsünü kapsar. İkinci statü, mülteci statüsüne hak kazanmayan ancak idam cezası veya infaz, menşe ülkede işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı muamele veya ceza, uluslararası veya ülke içindeki silahlı çatışma durumlarında ayrım gözetmeyen şiddet nedeniyle, yaşamlarına yönelik ciddi ve bireysel tehdide bağlı olarak ortaya çıkan ciddi zarar görme riskiyle karşı karşıya oldukları için koruma sağlanmaya uygun olan kişileri ifade eder.

Haziran 2020'de Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) 26,4 milyonu mülteci, 4,2 milyonu sığınmacı, 45,7 milyonu ÜYEK ve 3,6 milyonu yurt dışında yerinden edilmiş Venezuelalı olmak üzere konuyla ilgili toplam yaklaşık 80 milyon kişi olduğunu bildirdi.

Küresel mülteci nüfusunun üçte ikisi beş menşe ülkeden geliyor: Suriye, Venezuela, Afganistan, Güney Sudan ve Myanmar (azalan sırada). Yerinden edilen kişilerin büyük çoğunluğu genellikle gelişmekte olan ülkeler arasında olan ve kriz merkezine komşu olan ülkelerde ve topluluklarda barındırılıyor. 2020 yılında Türkiye sayı bakımından birinci ev sahibi ülke olmaya devam ederken Türkiye'yi Kolombiya, Pakistan, Uganda ve Almanya takip etti.

2020 yılında etkisini gösteren COVID-19 salgınının dünya genelinde korunma ihtiyaçları oluşturmada veya bunları derinleştirmede ve güvenliğe erişime sekte vurmada derin ve karmaşık bir etkisi olmuştur. Bu zorlu bağlamda koruma sağlama sürecine dâhil olan ilgililer, kayıt ve işleme uygulamaları için yeni yaklaşımlar da dâhil olmak üzere hizmetlerde devamlılığı sağlamak için çalışmalarını buna göre uyarlamış ve teknoloji ve dijital çözümlerin kullanımını artırmıştır.

Salgının getirdiği zorluklara rağmen uluslararası toplum 2020 yılında çok yönlü iş birlikleri kurmuş ve Mültecilere İlişkin Küresel Mutabakat kapsamında ilerleme kaydetmiştir. Bu ilerlemeler arasında şunlar yer alır:

- Dünya genelinde koruma kapasitesinin artırılması;
- Yerinden edilmiş çocukların eğitime erişiminin artırılması;
- Uzun süreli çözümlerin desteklenmesi;
- İnsani ortamlarda temiz enerji çözümlerinin kullanılmaya başlanması;
- Hassas ortamlarda yapısal çözümler olarak insan gelişiminin ve ekonomik büyümenin desteklenmesi;
- Sağlık hizmetlerine, temiz suya ve sıhhi temizliğe adil erişimin artırılması ve
- Yerinden edilme olgusundan etkilenen kişiler için iş fırsatlarının desteklenmesi.

İnsani faaliyetlere yönelik bütçesinin büyük kısmını zorla yerinden edilmiş kişilere ve ev sahibi topluluklara yardım eden projelere tahsis eden AB, tüm dünyada koruma çözümleri sağlamada temel bir rol oynamaktadır.

Uluslararası toplum yerinden edilmenin karmaşık yönlerini ele almak için küresel çapta çalışmalarına devam ederken gelişmenin odak noktası, yerinden edilme durumlarının hafifletilmesinde ilerleme kaydedilebileceği veya koruma sağlamak için yeni yaklaşımların geliştirilebileceği hedef alanlara doğru yıldan yıla değişebilir. 2020 yılında iki alan farklı nedenlerle uluslararası koruma konusunun ön saflarında yer aldı. **Yeniden yerleştirme** seyahat kısıtlamaları nedeniyle salgından güçlü şekilde etkilenen alanlar arasındaydı. Küresel acil sağlık durumu esnasında yer değiştirme ile ilgili risklerin ortaya çıkmasıyla birlikte, güvenli bir yasal yol sağlamak için yeniden yerleştirmeye olan ihtiyaç daha belirgin hale geldi. Aynı zamanda salgın, ülkelerin sığınma prosedürlerinde verimliliği artırmak amacıyla **dijitalizasyon** alanında ilerlemeler yapmaları için fırsat sağladı.

Uluslararası koruma ihtiyaçlarında küresel modeller, 2020

5 ülke dünya mülteci nüfusunun 2/3 'ünün kaynağı

6,6M	3,6M	2,7M	2,3M	1,0M
Suriye	Venezuela	Afganistan	Güney Sudan	Myanmar

Türkiye en çok mülteciye ev sahipliği yapan ülke. Ardından Kolombiya, Pakistan, Uganda ve Almanya geliyor.

Venezuelalı mülteciler 2020'de en büyük yeni sığınmacı grubunu oluşturuyordu

Küresel mülteci nüfusunun %85'i gelişmekte olan ülkelerde barınıyor

COVID-19 salgınının dünya genelinde korunma ihtiyaçları oluşturmada veya bunları derinleştirmede ve güvenliğe erişime sekte vurmada karmaşık bir etkisi olmuştur

Yeniden yerleştirme programları COVID-19 salgını sırasında seyahat sınırlamaları nedeniyle neredeyse durma noktasına geldi

Salgın, ülkelerin sığınma prosedürlerinde verimliliği artırmak amacıyla **dijitalizasyonda** ilerlemeler yapmaları için fırsat sağladı

Kaynaklar: EASO ve BMMYK verileri

2. 2020'de Avrupa Birliği'nde sığınmayla ilgili önemli gelişmeler

Eylül 2020'de Avrupa Komisyonu, 2016'dan bugüne iki reform teklifi paketi üzerine yapılan müzakereler esnasında sağlanan ilerlemelerin üzerine inşa edilen yeni Göç ve Sığınma Paktı'nı duyurdu. Bu pakt geliştirilmiş, daha hızlı ve daha etkili prosedürlerle göç konusunu ele alma ve sorumluluğun adil paylaşımı ile dayanışma arasında denge bulma konusunda yeni bir başlangıç öneriyor. Göç ve Sığınma Paktı aşağıdakiler için çerçeveyi belirlemeyi hedefliyor:

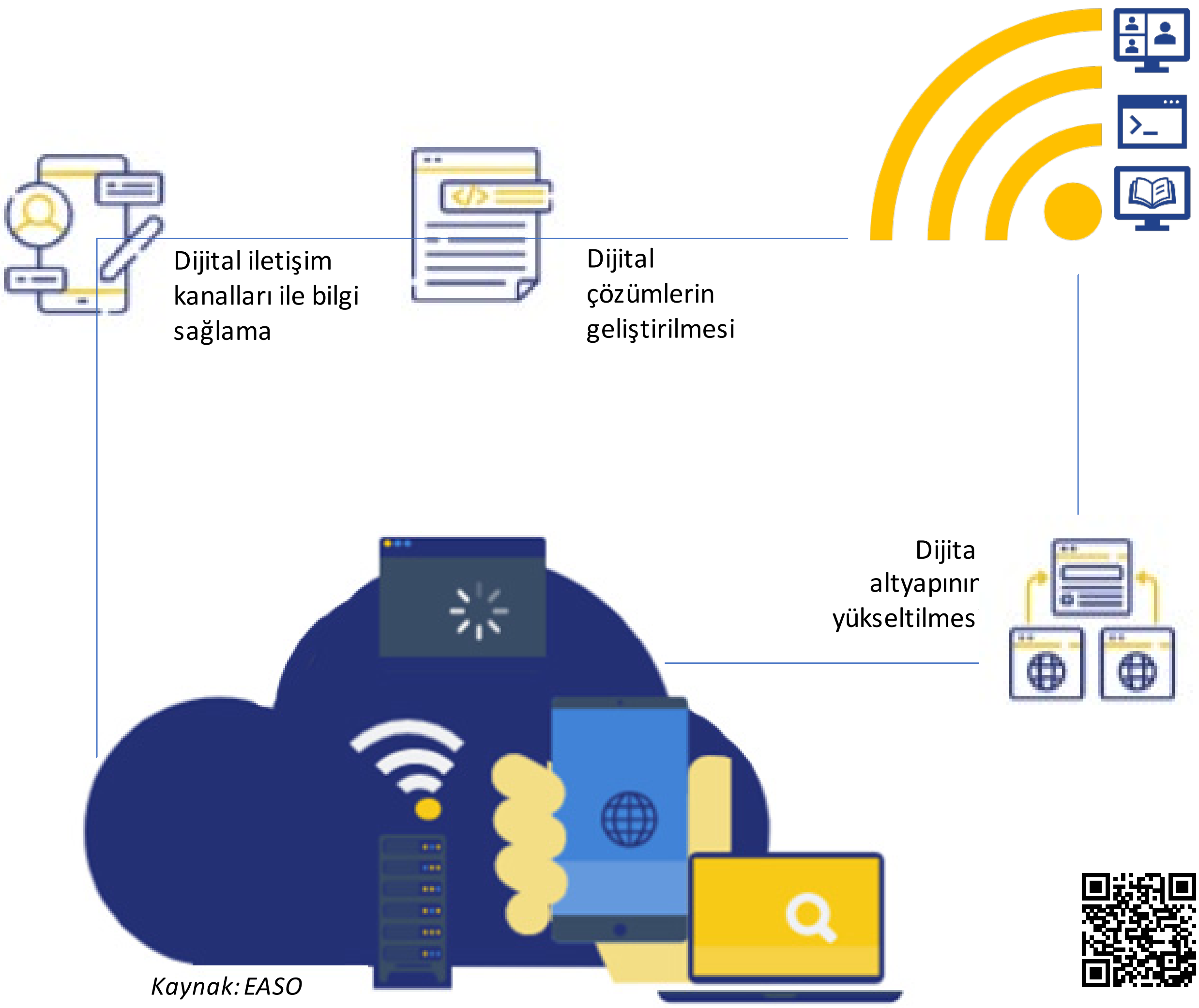
- Kimlik, sağlık ve güvenlik kontrollerini içeren sağlam ve adil dış sınır yönetimi;
- Prosedürleri ve reddedilen başvuru sahiplerinin iadesini kolaylaştırarak AB+ ülkeleri genelinde adil ve etkili sığınma sistemleri;
- Arama ve kurtarma sonrası karaya çıkarma, yükselen baskı altındaki ülkeler ve kriz durumları için yeni dayanışma mekanizması;
- Sağlam öngörü, krize hazırlıklı olma ve müdahale;
- Etkili iade politikası ve üçüncü dünya ülkesi vatandaşlarını menşe ülkeye iadeye yönelik AB koordinasyonunda bir yaklaşım;
- Sığınma ve göç politikalarını daha iyi yönetmek ve uygulamak için AB seviyesinde kapsamlı yönetişim;
- Önemli üçüncü menşe ülkeler ve geçiş ülkeleri ile karşılıklı faydalı ortaklıklar;
- Korunma ihtiyacı olan kişiler için ve yetenekleri AB'ye çekmek için sürdürülebilir yasal yollar ve
- Etkili entegrasyon politikaları.

Bu hedeflere ulaşmak için Avrupa Komisyonu tekliflerini sürdürmüş ve Nitelik Yönetmeliği, Kabul Koşulları Yönergesi, Birlik Yeniden Yerleştirme Çerçeve Yönetmeliği ve AB Sığınma Ajansı konularında hâlihazırda varılan geçici anlaşmaları desteklemiştir. Ayrıca yeniden düzenlenen İade Yönergesi ile ilgili müzakerelerin hızla sonuca bağlanması için de çağrıda bulunmuştur. Avrupa Komisyonu değiştirilmiş Dublin Yönetmeliği'ne ilişkin 2016 tarihli teklifini geri çekmiş ve bunun yerine Sığınma ve Göç Yönetimi Yönetmeliği için yeni bir teklifte bulunmuştur. Sürdürülen 2016 ve 2018 tarihli beş teklifle birlikte pakt dokuz ek enstrümandan oluşan bir paket içermektedir:

- Yeni bir Tarama Yönetmeliği
- Sığınma Prosedürü Yönetmeliğininde düzenlemeler yapan değiştirilmiş yeni bir teklif
- Eurodac Yönetmeliğinde düzenlemeler yapan değiştirilmiş yeni bir teklif
- Yeni bir Sığınma ve Göç Yönetimi Yönetmeliği
- Yeni bir Kriz ve Mücbir Sebep Yönetmeliği
- Yeni bir Göçe Hazırlıklı Olma ve Kriz Taslağı
- Yeni bir Yeniden Yerleştirme ve Tamamlayıcı Yollar Hakkında Tavsiye
- Yeni bir Özel Gemilerle Arama ve Kurtarma Operasyonları Hakkında Tavsiye
- Yeni bir Moderatörler Yönergesi Hakkında Kılavuz.

Göç ve Sığınma Paktı'nın sunumu ve ilişkili yasal enstrümanlar için teklifler Avrupa'daki etkili ve insani göç yönetimiyle ilgili yenilenmiş tartışmaları canlandırdı. Avrupa Komisyonu'nun kapsayıcı danışma sürecini koordine etmedeki bütüncül yaklaşımı ve farklı göç ve sığınma politikası alanları arasındaki bağlantıları uyumlu bir yaklaşımda derinlemesine bir araya getirme çalışması, farklı AB Üye Devletlerinin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak ve geçmiş ihtilaflar arasında köprü kurmak yönünde samimi bir çalışma olduğu için olumlu şekilde karşılandı. Teklif edilen göç ve sığınma politikasının belli yönleri hakkında farklı görüşler olmakla birlikte Avrupa Komisyonu tarafından öne sürülen teklifler yasama sürecinde teknik ve siyasi seviyede gelecek yapıcı diyaloglar için temel sağlıyor. Olumlu tepkiler arasında, daha fazlasının elde edilebileceğine dikkat çeken - gerek devlet tarafından gerek devlet dışı aktörler tarafından - sesler de var.

Doğal olarak COVID-19 salgını Avrupa'da hem göç dalgaları hem de sığınma sistemlerinin işleyişi üzerinde derin bir etki yarattı. Salgın esnasında ilgili AB düzenlemeleri uygulandığında Üye Devletler tarafından karşılaşılan zorlukların tamamen farkında olan Avrupa Komisyonu sığınma ve iade prosedürlerinin ve yeniden yerleştirmenin devamlılığını sağlamak için rehberlik sağlamak amacıyla bir tebliğ düzenledi. AB+ ülkeleri, kişilerin fiziksel esenliğini korumak için kabul tesislerinin yanı sıra sığınma prosedürünün farklı adımlarında bir dizi tedbir uygulamaya başladı. İlgililer tedbirlerin geçici, ölçülü ve yalnızca zorunlu olduğunda uygulanması gerektiği konusunu vurgulasa da kamu sağlığı temelinde meşruiyeti olan kısıtlayıcı tedbirlerin geçici de olsa temel hak ve özgürlüklerin kullanılması üzerinde etkisi olabilir.

Kaynak: EASO

Yeni tedbirlere uyarken hizmet sağlamaya devam etmek amacıyla, AB+ ülkeleri yeni elektronik sistemler geliştirip uygulamaya sokarak sığınma prosedürlerinin birçok adımını dijital hale getirdi. Bu çözümlerin birçoğu sığınma sistemlerinin etkililiğini artırmak için daha kalıcı şekilde kullanılmaya devam edebilecekken diğerleri AB+ ülkelerinin gelecekteki benzer zorlukları ele almak için çağrılmaları halinde metodolojik taslaklar olarak kullanılabilirler.

2020'de AB'nin sınırlarına gelenlerin sayısındaki genel azalmaya rağmen, Avrupa'ya göç güzergahlarında farklı eğilimler ortaya çıkmıştır. Batı ve Orta Akdeniz güzergahlarına 2019 yılına kıyasla daha az sayıda gelen olurken, Doğu Akdeniz ve Batı Balkan güzergahlarına gelen sayısı da artmıştır. Yunan sınırları ve adalar önemli baskı altında kalmaya devam etmiş ve Avrupa Komisyonu, refakatsiz çocuklar ve ailelerdeki savunmasız çocukların Yunanistan'dan diğer Üye Devletlere gönüllü olarak yeniden yerleştirilmeleri uygulaması dâhil olmak üzere, durumu ele almak için kritik destek sağlamak amacıyla Yunan makamları ve diğer AB Üye Devletleriyle birlikte çalışmıştır.

Yeniden yerleştirmeler Akdeniz'deki arama ve kurtarma görevlerinin ardından da devam etti. Karaya çıkarma ve yeniden yerleştirmeler Avrupa Komisyonu tarafından koordine edildi ve 2019 yılında geliştirilen standart işlem prosedürleriyle uyumlu şekilde EASO dâhil ilgili AB kurumlarının katılımıyla gerçekleştirildi. Bu çalışmalar uygulamada sağlam Avrupa dayanışmasını göstermekle birlikte teklif edilen yeni Sığınma ve Göç Yönetimi Yönetmeliği'nde öngörüldüğü gibi karaya çıkarma ve yeniden yerleştirme için daha tahmin edilebilir sağlam mekanizmalara olan ihtiyacı da vurguladı.

2020'nin sonu, AB hukukunun AB'den çekilmesinin ardından Birleşik Krallık'ta hâlâ geçerli olduğu geçiş döneminin sonuna da işaret ediyordu. 1 Ocak 2021 itibarıyla sığınmayla ilgili AB hukuku yerel hukuk sisteminde sürdürülmemesi halinde artık kendiliğinden geçerli değil. Önemli olan hususi Dublin III Yönetmeliği Birleşik Krallık'ta iptal edildi ve hükümlerinin uygulanması sona erdi.

AB 2020 yılında, çok taraflılıktan kaynaklanan kapsamlı bir yaklaşımla, göç ile ilgili baskıları yönetmek amacıyla harici ortaklarla iş birliğini sürdürmüştür. AB göç politikasının dış boyutu kapsamında hayata geçirilen faaliyetlerin amacı göçün temel nedenlerine eğilme, kaçakçılık ağlarıyla mücadele, iade ve yeniden kabul ile ilgili üçüncü ülkelerle iş birliğini artırma, sınır yönetimi için ortak ülkelerle birlikte çalışma ve yurt dışında destek sağlamayı içeriyor.

Avrupa Adalet Divanı (AAD), AB hukukunun uyumlu bir yorumunu ve uygulamasını sağlama görevi kapsamında, CEAS'nin çeşitli hükümlerini yorumlayan çoğunlukla ön kararlarla ilgili çeşitli kararlar vermiştir. İçtihat; etkili erişim, sığınma prosedürü, kabul edilemez vakalarda kişisel mülakatların yapılması, koruma biçimleri, gözaltı, ikinci derece prosedürleri, vatandaşlara ve daha sonra vatandaşlık almış uluslararası korumadan yararlananlara yönelik ayrımcılık yapmama, aile birleşimi ve aile birliğinin korunması, üçüncü ülke vatandaşlarının iadesi, yeniden yerleştirmeler, UNRWA tarafından vatansız Filistinlilere sağlanan koruma ve askerlik hizmeti yapmaktan çekinme ile ilgili konuları kapsar. Ayrıca AAD, STK'lere fon sağlanmasına yönelik ulusal sınırlamalarla ilgili uluslararası koruma alanında çalışan STK'leri etkileyen bir karar vermiştir.

Ortak Avrupa Sığınma Sistemi'nin (CEAS) dönüşümü

1990 Dublin Anlaşması

1999-2005: CEAS'nin birinci aşaması

1999 Tampere Konsey Kararları

2000 Eurodac Yönetmeliği

2001 Geçici Koruma Yönergesi
Dublin Anlaşmasının uygulanması hakkında İzlanda ve Norveç ile anlaşma

2003 Kabul Koşulları Yönergesi
Dublin II Yönetmeliği

2004 Nitelik Yönergesi

2005 Sığınma Prosedürleri Yönergesi

2006-2013 CEAS'in ikinci aşaması

2006 Eurodac Yönetmeliği ve Dublin II Yönetmeliği Danimarka'ya genişledi

2008 Dublin II Yönetmeliğinin uygulanması hakkında İsviçre ile anlaşma

2010 EASO Yönetmeliği

2011 Düzenlenmiş Nitelik Yönergesi

2013 Düzenlenmiş Sığınma Prosedürleri Yönergesi
Düzenlenmiş Kabul Koşulları Yönergesi
Düzenlenmiş Eurodac Yönetmeliği
Dublin III Yönetmeliği

2015-2020 Avrupa Göç Gündemi

2016 Avrupa Komisyonu CEAS reformu için iki paket sunar
Dublin sisteminde reform yapılması teklifi
Gözden geçirilmiş Eurodac Yönetmeliği teklifi
EASO'yu Avrupa Birliği Sığınma Ajansı olarak dönüştürme teklifi
Nitelik Yönetmeliği teklifi
Sığınma Prosedürü Yönetmeliği teklifi
Gözden geçirilmiş Kabul Koşulları Yönergesi teklifi

İrlanda düzenlenmiş Kabul Koşulları Yönergesine dâhil olur ve iç hukukuna aktarır

2018 Göç ve Sığınma Paktı

2021 EASO'nun yıl dönümü

Kaynak: EASO

3. EASO’nun ülkelere desteği

2020 yılında EASO’nun kuruluşunun 10’uncu yıl dönümünü idrak ediyoruz. EASO kuruluş yönetmeliğine dayanarak CEAS’nin uygulanmasını geliştirme, Üye Devletler arasında sığınma ile ilgili pratik iş birliğini güçlendirme ve sığınma ve kabul sistemlerinde önemli baskı yaşayan Üye Devletlere operasyonel destek verme konularına odaklanıyor.

COVID-19 salgını bağlamında EASO’nun 2020’deki faaliyetleri doğrudan, iş devamlılığını sağlamada Üye Devletlere yardım etmeyi, eğitim faaliyetlerine sorunsuzca devam etmeyi ve Üye Devletler arasında çevrimiçi toplantılara moderatörlük yapmayı hedefledi. EASO, önemli ilgililere COVID-19’un ulusal sığınma ve kabul sistemleri üzerindeki etkisi ve sığınmacıların ve uluslararası korumadan yararlananları aşılamayla ilgili yeni planı hakkında güncel, kapsamlı ve güvenilir bilgi sağlamak için özel bir bilgi toplama girişimi başlattı. Salgın sırasında sığınma başvurularını işleme almada yüksek standartlar sağlamak için EASO kişisel mülakatları uzaktan yapma ve uzaktan/çevrimiçi kayıtlar gerçekleştirmeyle ilgili pratik tavsiyeler düzenledi.

EASO’nun operasyonel çalışmasında, sağlık tedbirleri, odak noktasının, birikmiş işler üzerinde çalışma, kayıttaki idari görevler, itirazlara destek verme, kapasite oluşturma faaliyetleri, politika ve prosedürleri geliştirme ve yardım hatlarıyla uzaktan destek bilgi sağlama ve alma gibi idari iş akışlarına kaymasına neden oldu. EASO ayrıca sahada aktif kaldı ve refakatsiz çocukların Yunanistan’dan diğer Üye Devletlere yeniden yerleştirilmelerine yardım etti. Kabul sistemlerindeki baskıyı hafifletmek ve yeni kabul modeli geliştirmek için 2020’nin sonlarında İspanya’ya destek verilmesi de kararlaştırıldı.

Video: EASO’nun dönüm noktaları ve başarıları

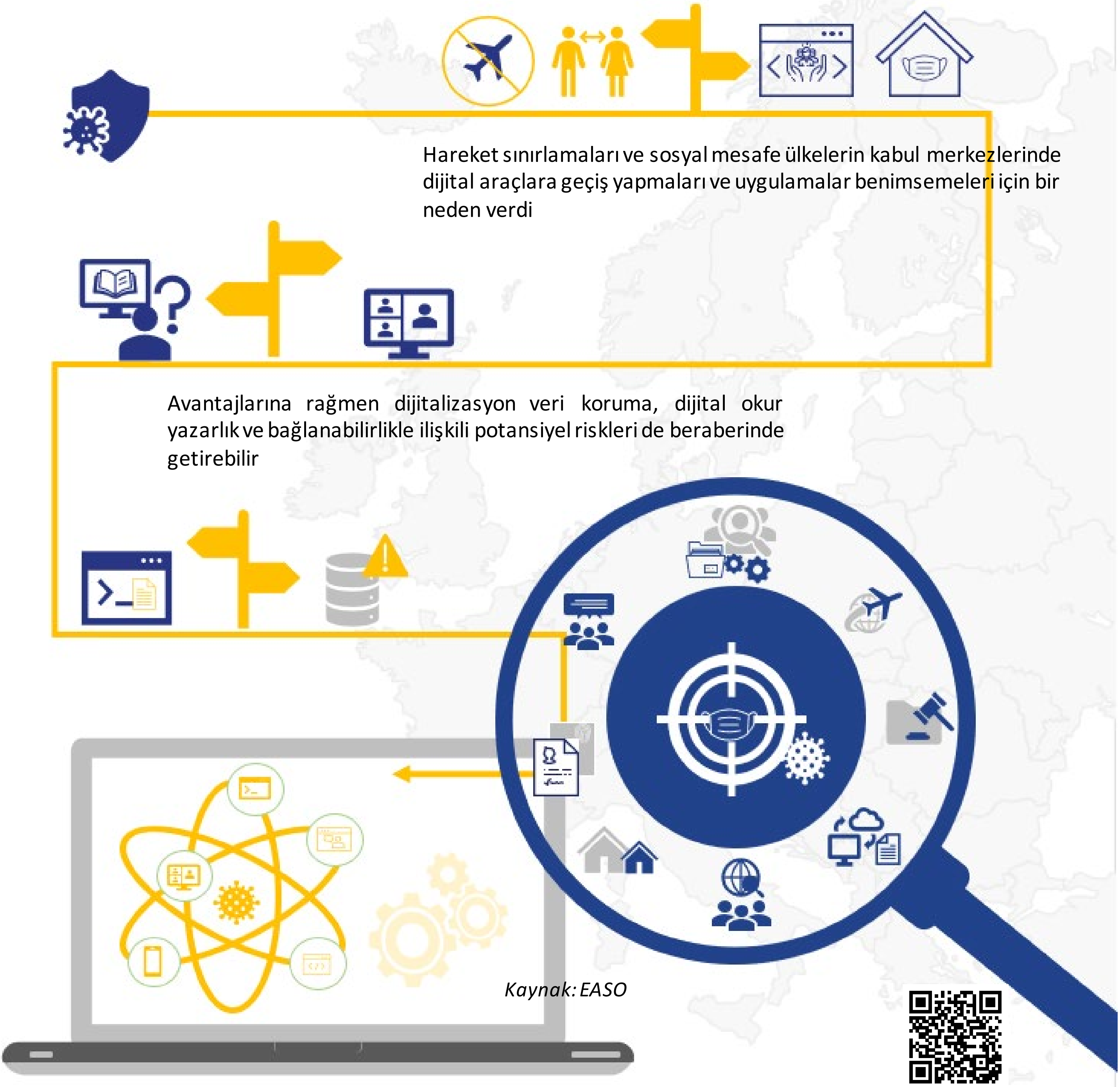

Kaynak: EASO

4. Ortak Avrupa Sığınma Sistemi'nin İşleyişi

2020'de ulusal seviyedeki önemli gelişmeler AB+ ülkelerinde sığınma alanındaki mevzuatı, politikaları ve uygulamaları şekillendirdi. COVID-19 salgınının etkisi ve sığınma prosedürlerinin dijitalizasyonu sığınma prosedürünün her adımındaki iki yatay temaydı.

Sığınma prosedürünün dijitalizasyonu

Kaynak: EASO

COVID-19

COVID-19 salgını sırasındaki seyahat sınırlamaları sığınmacıların AB topraklarına varmasını önemli derecede etkiledi. Ulusal makamlar salgının ilk dalgasında kısa süreliğine kayıtları askıya alarak veya sınırlayarak yeni durumlara hızla ayak uydurmaya mecbur oldu. Bu sürede AB+ ülkeleri işlemleri ve çalışma ortamını yeniden organize etti.

Transfer işlemlerinin sıkı sağlık gerekliliklerine ayak uydurmak için düzenlenmesi gerekirken daha az sığınmacı Dublin prosedürüne yönlendirildi. 2020 yılı içtihat hukuku sağlık sistemleri üzerindeki baskının Üye Devletin bir sığınma başvurusundan sorumlu olup olmadığını belirlerken göz önünde bulundurulması gereken ek bir faktör haline geldiğini belirtti.

Fiziksel mesafe, tesislerin kapatılması, uzaktan çalışma ve sağlık protokolleri; kişisel mülakatlar, tercüme sağlanması, dosya yükünün yönetilmesi, eğitim ve kalite değerlendirmeleri gibi hem birinci hem de ikinci seviyede başvuruların işleme alınmasındaki tüm adımlar üzerinde etkiler doğurdu. Mümkün olduğunda bu görevler video konferans gibi dijital teknolojilerin yardımıyla uzaktan gerçekleştirildi. Birinci ve ikinci seviye idarelerde kurum içi çalışma düzenlemeleri kamu sağlığı tedbirlerine uyum sağlarken hizmetlerin aksamasını en düşük seviyeye indirmek için düzenlendi. Sonucunda, usule yönelik süre sınırları uygun şekilde uzatıldı.

İlave çabalar özellikle korunma, hijyen tedbirleri, izlenecek protokoller, tıbbi destek ve bulaşmayı önleyecek talimatlara odaklanırken bilgi sağlama formatı küçük grup oturumlarına, video eğitimlere veya telefon veya çevrimiçi oturumlar ile bilgi sağlamaya dönüştü. Hukuki yardım ve temsil uzaktan veya sınırlı yüz yüze etkileşimlerle veriliyordu. Sınırlayıcı COVID-19 ile ilişkili tedbirlerin doğrudan bir sonucu olarak çeşitli ülkelerde sınırlarda ve kabul ve gözaltı tesislerinde hukuki yardıma erişimin sınırlandırıldığı bildirildi. Menşe ülkelerde bilgi toplama görevleri gerçekleştirme kabiliyeti azaldığından AB+ ülkeleri, menşe ülke bilgileri (COI) toplamak ve kaynaklarıyla irtibatlarını korumak için farklı yöntemlere odaklandılar.

Kabul konusunda, AB+ ülkeleri varıştan sonra ilk karantina dönemi, kabul tesisleri içinde fiziksel mesafe ve tesisler arasında sınırlı hareketlilik, ziyaretlerde sınırlamalar ve ek hijyen tedbirleri ve koruyucu ekipman gibi yeni tedbirler uygulayarak organizasyonu ve kabul altyapısını COVID-19 salgını koşullarına uyarladılar. Ek alan gereklilikleri kabul makamları, yönetim ve kabul personeline ek zorluk getirirken destek hizmetleri genellikle fiziksel mesafeyi korumak veya çevrim içi hareket etmek durumunda kalıyordu. Bu durum kimi zaman çeşitli gerekli destek hizmetlerinden yoksun kalan özel ihtiyaçları olan başvuru sahipleri üzerinde özellikle olumsuz etki doğurdu. Reddedilen başvuru sahiplerinin yeniden taşınması ertelendiğinden ve üçüncü ülke vatandaşları serbest bırakıldığından AB+ ülkelerinin çoğunda COVID-19 kısıtlamaları nedeniyle gözaltı merkezleri daha az dolu hale geldi.

Salgında en ağır etkilenen alanlardan biri koruma içeriği ve korumadan faydalananların entegrasyonuydu. Aksayan hizmetler nedeniyle oturum izinlerinin uzatılmasında gecikmeler genellikle yasal belirsizliğe ve barınma, çalışma ve sağlık hizmeti gibi diğer haklara erişimi de aksattı. Aile birleşim prosedürleri durdu veya ciddi şekilde gecikti ve çalışma olanakları azaldı. Çocuklar için çevrimiçi okul yoluyla yeterli destek bilgisayar, internet bağlantısı eksikliği veya çalışma için ayrı sessiz bir yeri olmayan yetersiz ev durumu nedeniyle genellikle bir zorluk teşkil ediyordu. Hak sahipleri için destek programları ve bireysel entegrasyon planları uzatıldı veya yeni koşullara adapte edildi. Bununla birlikte salgının, sağlıktan konaklamaya ve çalışma olanaklarına, entegrasyon üzerinde uzun vadeli etkileri olabilir.

Seyahat kısıtlamaları, iadelerin uygulanmasını doğal olarak etkiledi. Zorla iadelerin sayısı önemli derecede düşerken gönüllü dönüşler zorunlu sağlık protokolleri ve tedbirleri altında devam etti. Birçok

ülke yalnızca iade prosedürlerini değil aynı zamanda iade kararlarının verilmesini de askıya aldı ve böylece gönüllü ayrılma süreleri de uzadı.

Genel olarak AB+ ülkeleri beklenmeyen durum karşısında ulusal sığınma ve kabul sistemlerinin sağlamlığını ve esnekliğini sergileyerek hizmetlerin devamını sağlamak için önemli çaba gösterdi. Paralel olarak, yargı makamları da yasal standartları ve garantileri korumak için yeni tedbirleri inceledi.

Dijitalizasyon

COVID-19 salgını sığınma alanında dijital teknolojilerin kullanılmasını sürdürmek veya hızlandırmak için yeni bir neden sağladı. 2020 yılında AB+ ülkeleri sığınma prosedürlerinin tüm aşamaları için yeni elektronik sistemler geliştirdi ve uyguladı. Dijital çözümler çevrimiçi başvuruların kaydedilmesi, başvuru sahibinin kimliğinin doğrulanması, belge gönderimi, uzaktan mülakat, bilgi sağlama, hukuki yardım ve tercümanlık hizmetleri, dil analizi, kararların ve bir dosyanın durumuna ilişkin bilgilerin tebliği, itirazların gönderilmesi ve kararların verilmesi için dijital imzalar ve dil öğrenme, sosyal uyum ve iş koçluğu dâhil entegrasyon desteği sağlanması için kullanıldı. Birçok ülke elektronik yönetim sistemlerini de BT altyapılarını da geliştirdi ve kabul tesislerine daha fazla BT ekipmanıyla yatırım yaptı.

İade konusunda, çevrimiçi araçlar geri dönenlerin kimlik tespiti prosedürleri ve seyahat belgelerinin düzenlenmesiyle ilgili üçüncü ülkelerle iletişimi kolaylaştırırken AB+ ülkeleri uzaktan iletişim prosedürlerine ve yeniden entegrasyon danışmanlığına dönüş yaptı. Dijital teknolojiler hizmetlerin devamının sağlanması için uzaktan mülakat ve sanal ön ayrılış oryantasyonu gibi yeniden yerleştirme bağlamında da kullanıldı.

Dijitalizasyonun birçok avantajı olmakla birlikte kişisel verilerin kullanılması için izin, dijital okur yazarlık becerileri veya ekipmana ve bağlanabilirliğe erişimi olmayan belli başvuran profilleri için erişilebilirlik sorunları, hizmetlerin sağlanmasında insan etkileşimi eksikliği (örneğin özel ihtiyaçları olan kişilerin ihtiyaçlarını karşılarken) ve anlamlı kullanıma teşvik etmek için hedef gruplar arasında güveni artırma gibi potansiyel risklere de dikkat çekildi. Dijitalizasyonda ilerleme kaydedilirken bu sorunlar göz önünde bulundurulmalı ve uygun şekilde ele alınmalıdır.

4.1 Bölgeye varma ve sığınma prosedürü

Düzenlenmiş Sığınma Prosedürleri Yönergesi ihtiyacı olan kişilere etkili erişim sağlamaları ve koruma başvurusu yapma hakkını güvence altına almaları için AB ülkelerine yol gösteriyor. Yine de 2020 boyunca AB'nin dış sınırlarında düzenlenmiş Sığınma Prosedürleri Yönergesinin uygulanmasının ve dolayısıyla sığınma prosedürüne etkili erişim sağlanmasının engellenmesi veya geciktirilmesiyle ilgili birçok olay bildirildi.

2020 yılında sığınma prosedürüne erişimde temel yasal ve ilkesel gelişmeleri önceki yıllardaki ile aynı doğrultuda devam etti. Makamların sığınma sürecinin başlangıcında etkili bir şekilde mümkün olduğunca fazla bilgi elde etmeleri için prosedürler iyileştirilmeye ve farklı ilgililer arasında koordine edilmeye devam etti. Kapsayıcı hedef vakaları sistem sayesinde daha iyi yönlendirmek ve genel süreci hızlandırmaktı.

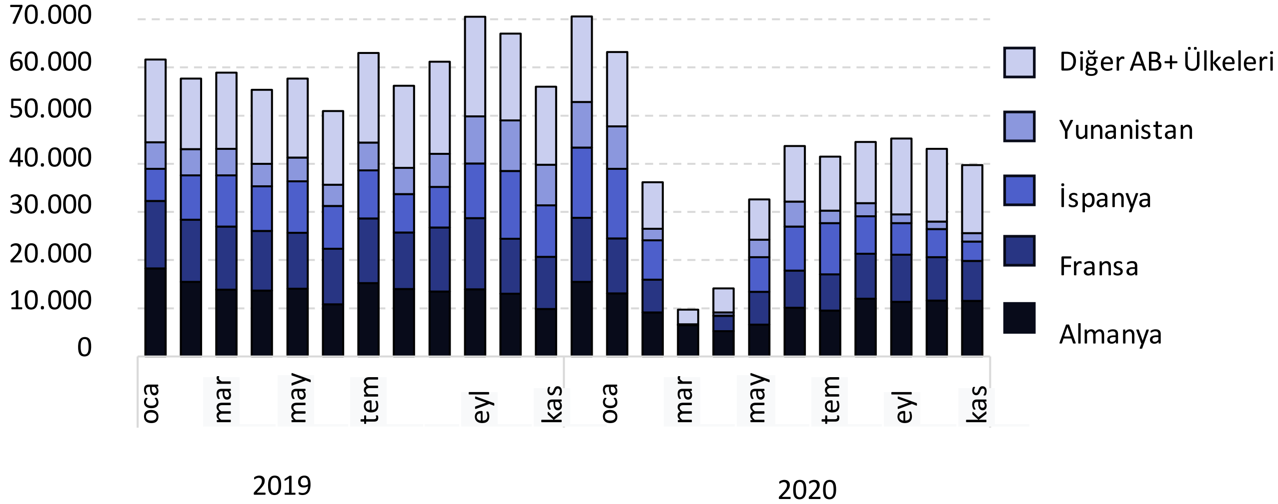
2020 yılında, 2019'a kıyasla %32'lik bir düşüşle, AB+ ülkelerine yaklaşık 485,000 uluslararası koruma başvurusu yapılmıştır. 2013’ten beri yıllık başvuru sayılarında en düşük sayıya neden olan bu düşüş, ülkeler arası ve ülke içinde hareket etmeyi sınırlandıran, AB+ ülkeleri ve üçüncü ülkelerde uygulanan COVID-19 sınırlamalarıyla ilişkilendirilebilir.

Gerçekten de sığınma başvurularının sayısı yıl boyunca dalgalandı. 2019’un aynı aylarına kıyasla 2020 Ocak ve Şubat aylarında yapılan daha fazla başvuruyla birlikte (sırasıyla %15 ve %10’luk artışlar) yılın başında yükselmeye devam etti. Ancak COVID-19 salgınının ilk ortaya çıktığı Mart 2020’den sonra başvurular önemli derecede azaldı. Dışarı çıkış yasağı tedbirleri ülkelerde kademeli olarak kaldırıldığında başvurular hızlanmaya başladı *(bkz. Şekil 1)*.

COVID-19 tedbirlerinin sığınma başvuruları üzerinde etkisi AB+ ülkeleri arasında eşit olmayan şekilde dağıldı. Salgının ilk dalgasında sığınma prosedürlerinin genel itibarıyla askıya alındığı ülkelerde sığınma başvurusu sayılarında önemli bir düşüş görülürken sığınma prosedürlerini açık tutan ülkelerde daha küçük düşüşler oldu.

Genel olarak 2020’deki tüm sığınma başvurularının üçte ikisi (%63) yalnızca üç ülkede yapıldı: Almanya (122.000), Fransa (93.000) ve İspanya (89.000) ve bu ülkeleri belli bir mesafeden takip eden Yunanistan (41.000) ve İtalya (27.000). 2019’den beri ilk üç menşe ülke değişmedi; Suriye (70.000), Afganistan (50.000), Venezuela (31.000), Kolombiya (30.000) ve Irak’tan (20.000) 2020 yılında daha az başvuru yapıldı. Hepsi birlikte ilk beş ülkenin vatandaşları, AB+ ülkelerindeki tüm başvuruların beşte ikisini yaptı.

Şekil 1: En fazla sayıda kişiyi kabul eden ülkelere göre aylık sığınma başvurusu sayısı, 2019-2020

Kaynak: Eurostat [migr_asyappctzm] 28 Nisan 2021 itibarıyla.

4.2 Dublin prosedürü

Dublin III Düzenlemesiyle, her sığınma başvurusunun incelenmesinden hangi Üye Devletin sorumlu olduğunu belirlemek için, açık ve uygulanabilir bir yöntem tanımlanması amaçlanmaktadır. Düzenlemenin amacı, başvuru sahiplerinin uluslararası koruma sağlama prosedürlerine etkin bir şekilde erişebilmelerini ve bir başvuru incelemesinin net olarak belirlenmiş tek bir Üye Ülke tarafından yürütülmesini garanti etmektir. Dublin sistemi özellikle Üye Devletler arasında sorumluluk paylaşımı ve dayanışmanın dengelenmesiyle ilişkili olarak CEAS'nin en çok tartışılan konularından biri oldu.

Dublin prosedürünün muhtemel geleceği 2020'de Avrupa Komisyonu'nun yeni Göç ve Sığınma Paktı ve Sığınma ve Göç Yönetimi hakkında Yönetmelik teklifi sunumları ile vurgulandı. Bu Pakt, Dublin sistemini, bir sığınma başvurusundan sorumlu olan Üye Devleti belirlemeye yönelik etkili mekanizmalara ek olarak, kolaylaştırılmış kriterler temelinde sürekli dayanışma için yeni kapsamlı bir mekanizma içerecek ortak bir çerçeve ile değiştirmeyi hedefliyor.

EASO'nun Erken Uyarı ve Hazırlıklı Olma Sistemi (EPS) ile değiş tokuş edilen verilere göre, 2020 yılında, gönderilen Dublin taleplerine karşılık 95.000 karar verildi. Bu, 2019'a kıyasla üçte birlik bir düşüş anlamına geliyordu ve 2020 yılında yapılan sığınma başvurusu sayılarındaki düşüşün ölçeğiyle tutarlıydı. Gerçekten de alınan Dublin kararlarının, sığınma başvurusu sayısına oranı 2019'a benzer şekilde %20'ydi.

Ülke seviyesinde, Fransa ve Almanya başka bir ülkenin sorumluluğu almasına yönelik talepleriyle ilgili en çok karar gören ülkeler olmaya devam ettiler ve birlikte, AB+ toplamının beşte üçünü oluşturdular. Sorumluluğu kabul eden kararların verilen tüm kararlara oranı ile ölçülen 2020 yılında Dublin kapsamındaki kararların genel kabul oranı %56'ydı ve bu, AB+ seviyesinde ve çoğu Dublin Üye Devletinde üst üste üç yıl boyunca devam eden düşüşü gösteriyordu. Yine de ülke seviyesinde kabul oranları arasında büyük farklılıklar var.

Avrupa seviyesindeki diğer önemli gelişmeler arasında, Dublin III Yönetmeliği Madde 17(2)'deki takdir yetkisi hükmü 1.600 refakatsiz çocuk ve aileleriyle birlikte olan ciddi sağlık sorunları ve diğer savunmasızlık unsurları bulunan çocukların Yunanistan'dan başka Üye Devletlere yeniden yerleştirilmesinin temeliydi. Madde, İtalya ve Malta'daki arama ve kurtarma operasyonlarındaki karaya çıkarmalardan sonra devamlı yeniden yerleştirmelerde de kullanılıyordu.

Bir diğer takdir yetkisi hükmü olan Dublin Yönetmeliğinin 17(1). maddesi 2019'a kıyasla yaklaşık üçte birlik keskin bir düşüşle 2020'de yalnızca yaklaşık 4.700 kez kullanıldı. Bir Üye Ülke, Dublin III Düzenlemesindeki kriterler kapsamında sorumluluğu olmasa bile, bu madde uyarınca uluslararası koruma başvurusunu incelemeye karar verebilmektedir. 2020 yılında buna yönelik nedenler belli bir ülkedeki COVID-19 vaka sayılarını da içeriyordu.

Doğal olarak COVID-19 salgını ve AB+ ülkeleri tarafından uygulanan acil durum tedbirleri Dublin transferlerini daha zor hale getirmişti. Genel itibarıyla yaklaşık 13.600 transfer tamamlandı ve bu sayı 2019'daki transfer sayılarının yarısını temsil ediyordu. Bu sayı Mart 2020'de düşmüş ve ardından yine 2020 yılında nisandan hazirana daha da düşük seviyelere inmiştir. Temmuz 2020 itibarıyla transferlerin uygulanması kademeli olarak yükselmeye başladı ancak transferlerin aylık sayıları yıl içerisinde COVID-19 öncesi seviyelere dönmedi. Dört ülke - Fransa, Almanya, Yunanistan ve Hollanda - tüm transferlerin yaklaşık dörtte üçünü uyguladı.

Ulusal mahkemeler, çoğu COVID-19 salgını ışığında transfer süre sınırının hesaplanmasıyla ilgili olan transfer yöntemleri ve süreleriyle ilgili birçok itiraz aldı.

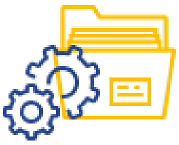

4.3 Özel prosedürler

Üye Devletler belli koşullar altında uluslararası koruma başvurularının ilk derece incelemelerinin yapılması sırasında, Avrupa sığınma mevzuatında belirtilen temel ilke ve garantilere bağlı kalarak hızlandırılmış prosedürler, sınır prosedürleri veya önceliklendirilmiş prosedürler gibi özel prosedürler kullanabilmektedir. Genellikle hızlı işleme almaya odaklanan sınır prosedürlerinin çeşitli türleri 2020 yılında uygulanmaya başlandı veya genişletildi. Kimi zaman, bazı Üye Devletlerde sınırdaki barınma koşulları, gözaltına alma ve özel ihtiyacı olan başvuru sahiplerine yönelik garantileri korumayla ilgili endişeler dile getirildi.

AB+ ülkeleri düzenledikleri güvenli menşe ülke listelerini dönem dönem gözden geçirmeye odaklandı ve 2020 yılında bu listede çeşitli değişiklikler yaptılar. Bu listeler hızlandırılmış prosedüre yöneltilen sığınma başvuruları hakkında arka plan bilgileri olarak görev görüyordu ve 2020 yılında COVID-19 salgınının ilk aşamasında hızlandırılmış prosedür kapsamındaki vakaların önceliklendirilmesi AB+ ülkelerindeki bir eğilim olarak not edilmişti.

Yasal ve ilkesel değişiklikler ile birçok AB+ ülkesi de dayanaksız şekilde sürekli başvuru yaparak sığınma sisteminin kötüye kullanılmasına engel olmak için tekrar edilen veya yeniden yapılan uluslararası koruma başvuruları için kriterler belirledi. Genel olarak 2020 yılında, AB+ ülkeleri yaklaşık 56.000 tekrar eden başvuru aldı ve bu sayı 2019'a kıyasla kesin rakamlarda %19'luk bir düşüşü ancak toplam başvuru sayısında tekrar eden başvuru sayısı payında yüzde 2 puanlık bir artışı temsil ediyordu.

4.4 Sığınma başvurularının ilk derecede işlenmesi

2020'deki çalışmalar AB+ ülkelerindeki başvuru sahipleri için garantiler sağlarken hızlı ve verimli işlemeye odaklandı. 2020'de sığınma başvurularındaki düşüş mevcut uygulamaları gözden geçirmek, dijitalizasyon dâhil daha etkili yöntemler kullanmak, başvuruların değerlendirilmesi için yeni kılavuz ilkeler düzenlemek ve bekleyen vakaların birikmesine engel olmak için fırsat sağladı.

Yapılan başvuru sayılarındaki önemli düşüşle bağlantılı olarak söz konusu değişiklikler AB+ ülkelerinde verilen karar sayılarının 2017'den beri ilk kez yapılan başvuru sayısını geçmesine katkıda bulunmuş olabilir. Genel olarak, AB+ ülkelerindeki sığınma makamları 2020'de yaklaşık 534.500 ilk derecede karar verdi ve tüm ilk derece kararların beşte dördünü yalnızca beş ülke aldı: Almanya (%24), İspanya (%23), Fransa (%16), Yunanistan (%12) ve İtalya (%8). Çoğu ilk derece kararı Suriye, Venezuela, Afganistan ve Kolombiya (azalan sırada) vatandaşları için verildi.

Ayrıca, yaklaşık 47.200 başvuru geri çekildi ve bu 2013'ten beri en düşük sayı oldu ve 2019'daki sayıdan üçte bir daha düşüktü. Hem başvuru sayılarındaki hem de geri çekilen başvuru sayılarındaki bu düşüş, 2019'a benzer şekilde, 2020'de yapılan her 10 başvuru için 1 geri çekilen başvuru oranına neden oldu. Eurostat verileri geri çekme türlerini belirtmese de EPS verileri 2020'de başvuruların çoğunlukla önceki yıllarda olduğu gibi zımnen geri çekildiğini öne sürmektedir. Başta zımni olanlar olmak üzere geri çekmeler, diğer AB+ ülkelerine gizlice gitmenin ve ikincil hareketlerin başlangıcının bir göstergesi olarak görülebilir. Bu yoruma uygun olarak, geri çekme işlemlerinin çoğu Yunanistan ve İtalya gibi geri çekilen başvuruların üçte birinden fazlasını oluşturan Üye Devletlerde gerçekleşmiştir.

4.5 Sığınma başvurularının ikinci veya yüksek derecelerde işlenmesi

İlk derecede başvurularla ilgili kararların büyüklüğü 2020 yılında görece sabit kalsa da ikinci veya yüksek derecelerde verilen karar sayısı yaklaşık beşte bir azaldı: 2018 ve 2019'da 300.000'den 2020'de yaklaşık 237.000'e. Önceki yıllara benzer şekilde, üç AB+ ülkesi itirazda veya gözden geçirmede verilen tüm kararların üçte ikisinden fazlasından sorumluydu: Almanya (ikinci veya yüksek derecelerdeki toplam kararların %42'si), Fransa (%18) ve İtalya (%10). 2020'de ikinci veya yüksek derecelerde verilen her beş kararın ikiden fazlası, 2019'da görülen model ile aynı şekilde, Afganlar, Iraklılar, Pakistanlılar, Suriyeliler ve Nijeryalılar için verildi.

AB+ ülkelerinde ikinci derecedeki yasal ve ilkesel değişiklikler uzmanlaşmayı, bir itiraz esnasında iadeyi askıya almak ve yazılı ve sözlü prosedürlerin geçici adaptasyonu yönünden ikinci derece kurumlarının yeniden organizasyonunun yanı sıra COVID-19 sınırlamaları nedeniyle süre sınırlarına odaklanmıştı.

4.6 Bekleyen davalar

2020'de, yapılan başvurudan daha fazla verilen karar olduğu düşünüldüğünde AB+ ülkelerinde bekleyen dava yükü azalmıştı. Yaklaşık 773.600 sığınma başvurusu 2020'nin sonunda karar bekliyordu, yani 2019'a kıyasla %18'lik düşüş görüldü. Yine de bekleyen davalar 2014'teki kriz öncesi seviyeden daha yüksekti.

4.7 Uluslararası koruma başvurusu yapanların kabulü

2020 yılında, kurumsal yeniden düzenlemeler ve kabul kapasitesindeki değişiklikler dâhil bazı ülkelerin kabul sistemlerinde önemli reformlara gitmesiyle birlikte önceki yıllarda tespit edilen eğilimler devam etti. İlk kabul aşamasının artan merkezileşmesi ve koordinasyonu devam etti ve daha fazla ülke prosedürün ilk adımlarını kolaylaştırmak için sığınma ve kabul sürecinin tüm ilgililerini bir yerde toplandığı varış merkezlerinin oluşturulması yönünde ilerleme kaydetti.

Sığınma prosedürü sona ermesine rağmen kabul binalarında kalan uluslararası koruma verilmiş hak sahipleri veya eski başvuru sahipleri olgusu bazı AB Üye Devletlerde devam ediyordu. Önceki yıllarda başvuru sahiplerinin çalışmayla ilgili eğitim ve beceri değerlendirmesi ve gelişimine hızlı dâhil edilmesi yönünde bir odaklanma söz konusuydu. Bu durumun Üye Devletler için temel yol gösterici ilke olmaya devam ettiği görülse de öğrenim ve eğitim dâhil COVID-19 salgını nedeniyle azalan hizmetler, ulusal makamların çabalarına rağmen bu programların daha az etkili olması riskini doğurdu.

Belli ülkeler ve durumlar için BMMYK ve sivil toplum kuruluşları tarafından ifade edilen kabul tesislerinin koşullarıyla ilgili endişelerin bazılarının yıl içerisinde yoğunlaştığı görüldü. Midilli'deki Moria kampında yaşanan trajik olaylar kabul koşullarını geliştirmeye yönelik yenilenmiş, çok yönlü bir iş birliğini canlandırdı.

4.8 Sığınma prosedüründe gözaltı

2020 yılında birçok AB+ ülkesi üçüncü ülke vatandaşlarının toplu varışı bağlamında gözaltı ve iade prosedürleri hakkındaki mevzuatlarını değiştirdi. Bazı ülkelerde politikalardaki gözaltı alternatiflerine geçiş çalışmaları not edilirken diğerlerinde bu alternatifler sınırlı kaldı. Temel zorluklar gözaltına başvurmak, gözaltındaki koşullar ve küçüklerin gözaltına alınması olmaya devam ederken alternatifler sınırlı kalmaya devam etti. Yıl içerisinde Avrupa ve ulusal seviyelerdeki mahkemeler gözaltı politikalarını ve uygulamalarını analiz etmekle ve uygulama ve ortam standartlarıyla ilgili hukuku yorumlamakla meşguldü.

4.9 Bilgiye erişim

AB+ ülkeleri uygulamalarını sığınma başvuru sahiplerinin bilgiye ve usullerde adilliğe etkili erişimlerini sağlamak için uygulamalarını güçlendirdi ve uyarladı. Çalışmalar yeni teknolojilerin kullanılmasına, bilginin yayılması için alternatif kanallar oluşturulmasına ve çevrimiçi platformlar ve merkezler, mobil uygulamalar ve sosyal medya kanalları gibi elektronik iletişim araçları kullanılarak farkındalığın artırılmasına odaklandı. Birçok ülke, birçok dilde bilgi sağlamak için özel telefon hatları hizmete geçirdi ve mevcut internet sitelerini yeniledi. Erişilir hale getirilen bilgiler sığınma prosedürünün farklı yönlerini, ev sahibi ülkede günlük hayat, entegrasyon, iade ve COVID-19 ile ilgili tedbirlerle ilgili güncellemeleri içeriyor.

4.10 Hukuki yardım ve temsil

Sınırlayıcı COVID-19 tedbirlerini hafifletmek ve hukuki yardıma erişimi devam ettirmek için birçok ülke kişisel veya küçük gruplar halinde ya da yüz yüze etkileşimi sesli ve görüntülü arama ile değiştirerek hukuki yardımla ilgili bilgi seansları düzenledi. Bazıları hukuki yardıma ve ilk derecede temsile erişimi ilk kez genişletmek üzere birçok ülke hukuki yardıma ve temsile erişim hakkında yeni yasalar kabul etti veya yeni politikalar benimsedi.

Mevcut projeler genişletilip diğer ilgililerle iş birliği güçlendirilirken avukatlar için saatlik ücret artırılarak ve nitelik gereklilikleri artırılarak hizmet kalitesinin iyileştirilmesi için tedbirler uygulanmaya başladı. Yine de, sivil toplum kuruluşları 2020 yılı devam ederken sınırda, gözaltı merkezlerinde ve kabul tesislerinde hukuki yardıma ve temsile engellenmiş veya yetersiz erişim - kısmen COVID-19 sınırlamaları nedeniyle - ile ilgili endişelerini dile getirdi.

4.11 Tercümanlık hizmetleri

2020'deki odak noktası tercümanları eğiterek, kalite değerlendirme mekanizmalarını iyileştirerek tercümanlık kalite standartlarını artırmaktı. Tercümanlık hizmetlerinin verildiği durumlarda yüksek standartlarda tercümanlık sağlanması için sözleşmelere yeni gereklilikler eklendi. Sınırda tercümanlık hizmetlerini artırma ihtiyacının yanı sıra bazı AB+ ülkelerinde belli dillerde tercüman eksikliği not edildi.

4.12 Menşe ülke bilgisi

2020 yılında, AB+ ülkeleri menşe ülke bilgisi (COI) çeşitliliğini ve kalitesini artırma çabalarını devam ettirdiler. Veri toplama misyonlarının eksikliğinde, ülkeler bilgi toplamak için diğer yöntemlere odaklansa da bazı COI birimleri derinlemesine çalışmak, mevcut bilgileri geliştirmek ve güncellemek ve daha geniş çeşitlilikte konuları ele almak için sokağa çıkma yasaklarından faydalandı.

Küçük sığınma idareleri olan ülkeler COI birimleri kurma veya belli menşe ülkelerini onları düzenli olarak güncelleyen vaka çalışanlarına atamak için bir yöntem oluşturma yönünde adımlar attı. Araştırma ve raporlama, halihazırda COI bilgileri olan ülkeler, genellikle Afganistan, İran, Irak ve Suriye gibi sığınma başvurusunda bulunanların yaygın menşe ülkeleriyle ilgili bilgileri güncellemeye odaklandı. Bununla birlikte Kolombiya ve Sri Lanka gibi sınırlı COI bulunan veya hiç COI bulunmayan daha az yaygın menşe ülkeleriyle ilgili bilgi toplamak için de çalışmalar yapıldı.

4.13 Sığınma bağlamında vatansızlık

Vatansız kişiler ve uluslararası korumadan faydalananlar, uluslararası hukukta iki ayrı kategoridir ancak bir kişi hem uluslararası korumadan faydalanıp hem de vatansız olabilmektedir. Sığınma bağlamında vatansızlık, uluslararası koruma başvurusu için karar verme sürecini ve prosedür güvencelerini etkileyebilmektedir. 2020'da bazı AB+ ülkeleri, ilgili uluslararası yasal belgeleri kabul etme, özel vatansızlık tespit sürecini prosedürleri oluşturma, doğumda vatandaşlığa erişim sağlama, vatandaşlığa kabulü kolaylaştırma, vatansızlık belirleme sürecini hızlandırma ve vatansız kişiler tarafından yapılan başvuruların işlenmesiyle ilgili rehberliği güncelleme gibi vatansızlık konularını ele almaya yönelik adımlar atmıştır.

Yine de, sığınma sürecinde vatansızlıkla ilgili konulara yönelik farkındalık eksikliği, bazı AB+ ülkelerinde vatansızlık belirleme süreçlerinin eksikliği ve vatansız kişilerin keyfi ve göçle ilgili gözaltına alınması dâhil vatansız kişiler tarafından sığınma prosedürünün farklı aşamalarında karşılaşılan zorlukların devam ettiği görüldü.

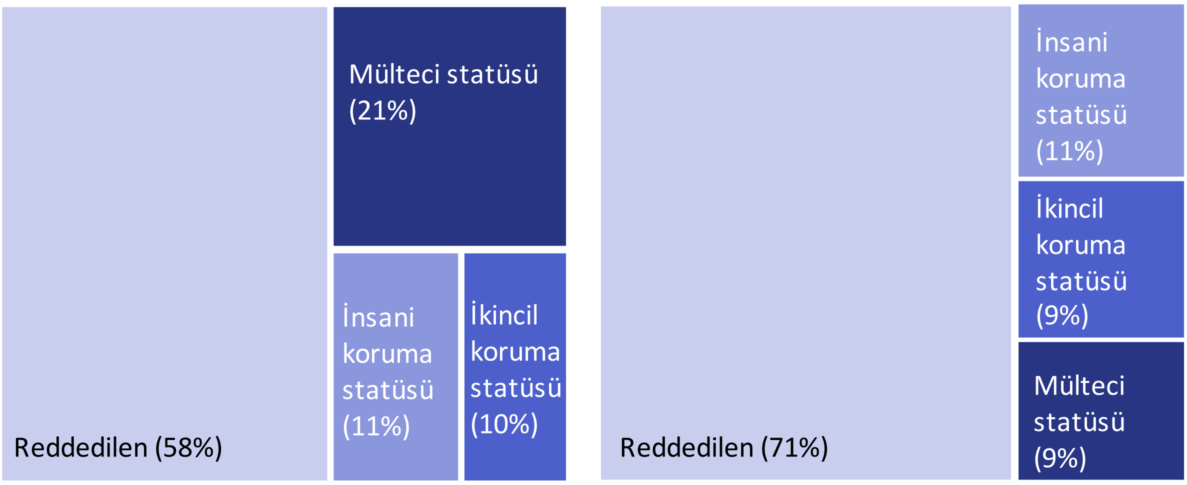
4.14 Koruma içeriği

Haklarında olumlu karar verilen kişilere AB+ ülkelerinde bir dizi hakka ve yükümlülüğe ve bir dizi hizmete erişime yol açan bir tür koruma verilir. Olumlu bir karar mültecilik statüsü, ikincil koruma (her ikisi de AB hukukunda düzenlenmiştir) veya insani koruma (ulusal hukuk kapsamında verilir) veren bir karardır. Tanıma oranı uluslararası koruma başvurularıyla ilgili verilen toplam karar sayısının bir yüzdesi olarak olumlu karar sayısını ifade eder.

2020'de sığınma başvuruları için AB+ ilk derece kararı tanıma oranı %42'ydi: verilen 534.500 karardan 224.000'i olumluydu ve başvur sahibine bir tür koruma verilmişti. İlk derecedeki en olumlu kararlarda mülteci statüsü verildi (tüm olumlu kararların 113.000'i veya yarısı). Yaklaşık 52.000 vakada ikincil koruma verilirken (tüm olumlu kararların %23'ü) insani koruma statüsü 59.000 vakada verildi (tüm olumlu kararların %27'si) (*bkz. Şekil 2)*.

Şekil 2. AB+ ülkelerinde ilk derecede ve ikinci derecede veya yüksek derecelerde sığınma başvurusu kararları çıktısı, 2020

A. İlk derece kararları **B. İkinci veya yüksek derecelerde kararlar**

Kaynak: Eurostat [migr_asyappctzm] 28 Nisan 2021 itibarıyla.

AB+ ülkelerinde ikinci veya yüksek derecelerde verilen 237.000 kararın 70.000'i olumlu karardı ve tanıma oranı %29 oldu. İkinci veya daha yüksek derecelerdeki olumlu kararlarda genellikle insani koruma statüsü (26.000) verilirken, mülteci statüsü ve ikincil koruma statüsü biraz daha az vakada (her biri 22.000) verildi.

Koruma sağlanan kişilerin aldığı hakların ve hizmetlerin ölçüsü ve kalitesi bu kişilerin yeni toplumlardaki etkili entegrasyonlarının geleceğini şekillendiriyor. 2020'de bazı ülkeler belli yabancı gruplarının durumlarını düzenlemek için ölçüler kullanmaya başladı. Mahkemeler aile birleşimi konusunda politikaları ve uygulamaları şekillendirmede faal kalırken, bazıları uluslararası korumadan faydalananların aile birleşimlerini kolaylaştırmak için değişiklikler başlattı ve daha detaylı rehberlik sayesinde süreçle ilgili açıklamalar sağladı. Aynı zamanda önceki yıllardaki eğilimler, statü incelemelerinin artan kullanımına ve durdurma ve geri çekme nedenlerinin daha titiz kullanılmasına işaret etmeye devam ediyordu.

Entegrasyon ve Kaynaştırma hakkında yeni AB Eylem Planının hazırlanması ve uygulama sokulması ulusal seviyede entegrasyon stratejileri için ilave rehberlik sağladı. AB+ ülkeleri, her bir hak sahibinin ihtiyaçlarına özel hale getirilen kişiselleştirilmiş entegrasyon planlarına kısa süre önceki geçiş ile birlikte, dil öğrenimi, eğitim ve mesleki eğitime erişim, çalışma olanakları ve sosyokültürel uyum ile hak sahiplerini destekleme çabaları devam ediyordu. Son yıllarda, mevcut politikaların etkisini değerlendirmek ve gelecek için tavsiyelerde bulunmak için disiplinler arası araştırma ile entegrasyon planlarının değerlendirilmesi için çalışmalar yoğunlaştırıldı. Birçok ilgilinin uzun vadeli sonuçlardan kaçınmak için hızlı çareler bulunması için çağrıda bulunmasıyla birlikte 2020'de iştigal konusu mülteci çocukların eğitime etkili erişiminde COVID-19 salgınının neden olduğu kesilmelerdi.

Devam eden endişe konusu ise bir Üye Devlette uluslararası koruma verilen ancak sonrasında başka bir ülkeye taşınıp o ülkede tekrar sığınmaya başvuran kişilerin durumuydu. Bu durumun örnekleri bazı Üye Devletler için artan önemdeydi ve 2016 reform teklifleri ve Göç ve Sığınma Paktı'nın siyasi görüşmelerinde vurgulanmıştı.

4.15 Eski başvuru sahiplerinin iadesi

Üçüncü ülke vatandaşlarının uygulanan iadelerinin oranı birçok AB+ ülkesinde görece düşük kalmakla birlikte bir dizi yeni yasal ve ilkesel girişim iadelerin gerçekleştirilmesini ve iade sürecinin maliyet etkinliğini geliştirmek için 2020'de kabul edildi. Bazı ülkeler işbirliği yapma yükümlülüğü, iade edilecek kişilerin kimlik tespiti ve ayrılışları ilan etmek için zaman çizelgeleri ile ilgili olarak daha katı kurallar uygulamaya koydu.

Ülkeler ayrıca gönüllü dönüşleri ve yardımı da destekledi ve Frontex ile daha büyük bir işbirliği içerisinde çalıştı. Birçok gelişme refakatsiz küçüklerin onurlu iadesi dâhil *geri göndermeme* ilkesi ve insani yönlere gerekli özen göstererek iadelerin uygulanmasıyla ilgiliydi.

4.16 Yeniden yerleştirme ve insani kabuller

Yeniden yerleştirme ve insani kabuller ihtiyacı olan insanlar için korumaya yönelik yasal ve güvenli yollar sunmadan temel öneme sahiptir. Temmuz 2015'te ilk Avrupa Yeniden Yerleştirme Şeması kabul edildiğinden beri süreç politika gündeminin üst sıralarında kalmaya devam ediyor. COVID-19 ile ilgili sınırlandırmalar nedeniyle 2020'de AB+ ülkelerinde etkili bir şekilde yeniden yerleştirilen mülteci sayısı kaçınılmaz bir şekilde düşürüldü.

Sığınma, iade prosedürü ve yeniden yerleştirme alanında ilgili AB hükümlerinin uygulanması hakkında Avrupa Komisyonu'nun rehberliğiyle uyumlu olarak AB+ ülkeleri acil vakaları dosya temelinde işleme alarak ve uzaktan mülakatlar gerçekleştirerek yenden yerleştirme süreçlerinin mümkün olduğunda devamlılığını sağlamak için yöntemlerini adapte ettiler. 2020'nin sonuna doğru birçok ülke ulusal kotalarını doldurmamıştı ve koruma için güvenli yollar sunmaya olan bağlılıklarını ifade ederek bir sonraki yıla aktarma talep etmişlerdi.

Hassas durumdaki sığınma başvurusu sahiplerine odaklanma

2020'de, uluslararası koruma için yaklaşık **14.200** başvuru AB+ ülkelerindeki **refakatsiz çocuklar** tarafından yapıldı

Bu sayı 2020'de yapılan toplam **485.000** sığınma başvurusunun **%3'ünü** temsil ediyor

Uluslararası korumaya başvuran refakatsiz çocukların neredeyse her **10**'undan **9**'u erkek

Sığınma prosedüründe **yaşlı ve genç kadınları** şiddetten, insan kaçakçılığından ve kadın sünneiti veya genital mutasyonundan (FGM/C) korumak için daha fazla çaba harcanması gerekiyor

Refakatsiz çocukların **%41**'i **Afganistan**'dan geliyor

Sığınma prosedüründe çocukları **insan kaçakçılarının** eline düşmekten korumak için tedbirler alınması gerekiyor

LGBTİ kişiler dünyanın birçok yerinde insan hakları ihlallerine maruz kalmaktadır. Ve sığınma prosedüründe açıkça konuşmaktan korkuyor olabilirler

Kaynak: EASO

5. Çocuklar ve özel ihtiyaçları olan başvuru sahipleri

AB sığınma *müktesebatı*, özel prosedür garantilerine ihtiyaç duyan başvuru sahiplerinin belirlenmesi ve desteklenmesiyle ilgili hükümler içermektedir. Savunmasız başvuru sahipleri arasındaki önemli gruplardan birisi, sorumlu bir yetişkinin bakımı olmadan koruma isteyen refakatsiz çocuklardır. Yeni Göç ve Sığınma Paktı, örneğin aile birleşimini güçlendirerek ve refakatsiz çocukların ve savunmasızlıkları olan başvuru sahiplerinin yeniden yerleştirilmesi için daha güçlü dayanışma mekanizmaları geliştirerek çocukların menfaatinin sağlanması için çeşitli hükümler içerir.

2020 yılında, yaklaşık 14.200 uluslararası koruma başvurusu AB+ ülkelerindeki refakatsiz çocuklar tarafından yapıldı ve bu sayı toplam 485.000 başvurunun %3'ünü temsil ediyordu. 2019'a kıyasla refakatsiz çocukları tam sayısı göreceli olarak durağan kalmaya devam etti (-%3). Ancak sığınma başvurularındaki güçlü genel düşüş göz önüne alındığında bu, 2019'daki refakatsiz çocukların payından yüzde birlik bir artışa denk geliyor.

Afganistan'dan gelen refakatsiz çocukların büyük payı 2020 yılında AB+ ülkelerinde küçükler tarafından yapılan başvuruların %41'ini temsil ediyor (2019'a göre yüzde 11 puan artış) ve bunu %16 ile Suriye takip ediyor (yüzde 6 puan artış). Önceki yıllarda olduğu gibi AB+ ülkelerinde uluslararası korumaya başvuran refakatsiz çocukların çok büyük bir çoğunluğu erkek (neredeyse 10'da 9'u). Üçte ikisi 16-17 yaşları arasında ve yalnızca onda biri 14 yaşından küçük olmakla birlikte çoğu refakatsiz çocuk daha büyük yaş grubunda yer alıyor.

Erken kimlik tespiti ve sevkin önemine vurgu yapan bir dizi AB+ ülkesi kalite izleme ölçümleri hayata geçirerek veya özel usule yönelik ihtiyaçları olan başvuru sahipleri için yeni savunmasızlık değerlendirmeleri geliştirerek 2020'de mevzuatlarını, politikalarını ve rehberliklerini güncelledi. Refakatsiz bir çocuğa yasal vasi atanmasını hızlandırmak için yasal değişiklikler yapılsa da bu çabalara rağmen genellikle vasilerin atanmasında gecikmeler bildiriliyordu. Genel olarak, küçükler de dâhil olmak üzere savunmasız başvuranları etkili ve hızlı şekilde tespit etmedeki kısıtlılıklar 2020'de zorluk olmaya devam ediyor ve ihtiyaçlarını düzgün şekilde karşılamayan kabul tesislerinde gözaltı veya bu tesislere yerleştirme riskini artırıyor.

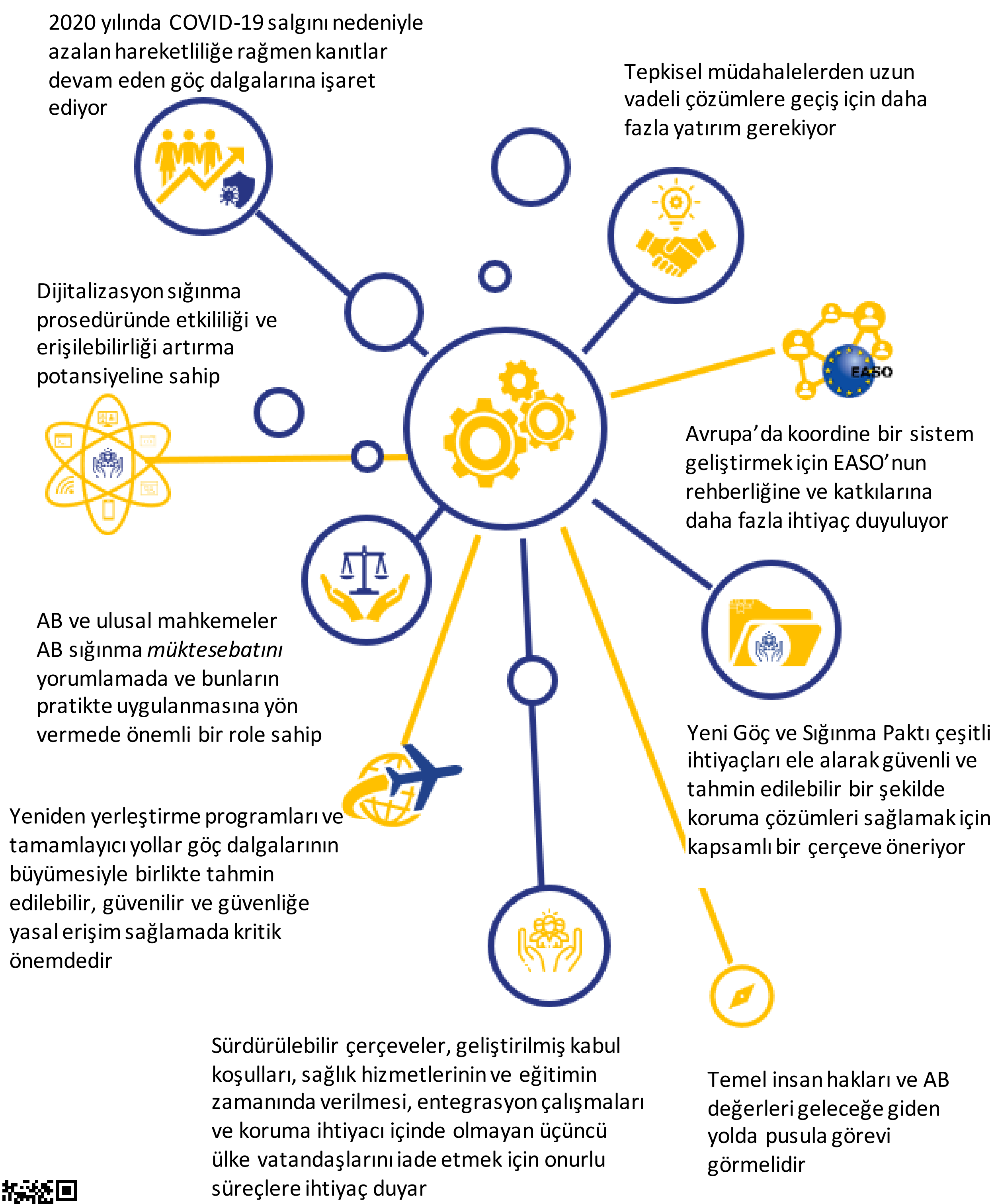
Kabul alanında, savunmasız başvuranlara özel ihtiyaçlarının giderilebileceği güvenli bir yer garanti edecek özel tesisler oluşturmak için AB+ ülkelerinde yetkililer tarafından önemli çalışmalar yapılıyor. Yine de küçükler için eğitime erişim de dâhil destek servislerine erişim imkanı olan fiziksel ve psikolojik yönden güvenli ortam oluşturmanın her zaman mümkün olmadığı da sıklıkla bildiriliyor.

Sığınma prosedürlerinde kadınların ve kız çocuklarının ev içi şiddet veya kadınlarda genital mutilasyon/kesim (FGM/C) gibi risklere karşı koruma konusunda da ilave çalışmaların yapılması bir ihtiyaç olmaya devam ediyor. Bu profildeki başvuranlara güvenli tesisler oluşturmak için AB+ ülkeleri tarafından yeni girişimler yapıldı ve mahkemeler memleketlerine dönmeleri halinde şiddet görme riski olan kadınları ve genç kızları korumak için devreye girdi.

Yaygın bir endişe de tüm mağdurların yaklaşık dörtte birini çocukların oluşturduğu, özellikle belgesiz göçmenler olmak üzere küçüklerin kaçırılmasında şok edici artışla ilgilidir. Bu, yalnızca tehlikeli seyahat yollarında değil aynı zamanda Avrupa'ya vardıklarında da göçmen kadınlar ve çocuklar için büyük bir risktir. Çocuklar kabul merkezlerinden kaybolup insan kaçakçılarının eline düşebiliyor.

Lezbiyen, gey, biseksüel, transgender ve interseks (LGBTİ) kişiler dünyanın birçok yerinde insan hakları ihlallerine maruz kalıyor ve tehditlerle karşılaşıyor. Sığınma prosedüründe cinsel yönelimlerinden, cinsel kimliklerinden ve cinsiyet özellikleri (SOGIESC) hakkında konuşmaktan korkabilecekleri için bu profildeki başvuru sahipleri için hassas bir yaklaşım gereklidir. 2020'deki gelişmeler cinsiyetle ilgili özel ihtiyaçları olan başvuru sahipleri için bilgi sağlamak ve güvenli bir ülke belirlenmesi konularını merkezine aldı.

Avrupa'daki sığınma ve kabul sistemleri: Geleceğe doğru

Source: EASO

Sonuç tespitleri: Geleceğe doğru

Bu rapor EASO'nun AB+ ülkelerinin sığınma ve kabul sistemlerini standart ve modern hale getirmek için yapmış oldukları sürekli ilerlemeyi belgelediği ve analiz ettiği *Sığınma Raporu*'nun 10. baskısıdır. Geçici, hızlı çözümler ile geleceğe yönelik politikaların bir karışımını kullanan AB+ ülkeleri yol boyunca ortaya çıkan zorlukları ele alırken karmaşık göç dalgalarını yönettiler. Gerçekten de COVID-19 salgını esnasında küresel acil sağlık durumu mevcut sığınma ve kabul sistemlerini test etti ve bu raporda sunulan gelişmeler beklenmeyen karşısında iş devamlılığını sağlamaya yönelik sağlamlığını ve esnekliğini gösterdi. Açıkça görünen bir diğer husus uluslararası korumaya olan ihtiyacın uzun vadeli sürdürülebilirlik sağlayan çözümler gerektiren önemli bir konu olmaya devam etmesidir.

Bugüne kadar elde edilen ilerlemeden faydalanmak geçici düzenlemelerden yaygın şekilde kabul edilen, kapsamlı yasal ve ilkesel çerçevelere geçişte daha fazla yatırım gerektiriyor. Bu amaçla, çeşitli ilgililer arasında sürekli ve destekli işbirliği, herkesin ortak çözüm geliştirmek için getirdiği uzmanlığı ve rekabetçi avantajları bir araya getirmek için çok büyük öneme sahiptir. Bu bütünleştirme sürecinde temel insan hakları ve AB değerleri geleceğe giden yolda pusula görevi görmelidir.

2020 yılında COVID-19 salgını nedeniyle azalan hareketliliğe rağmen kanıtlar göç dalgalarının devam ettiğine işaret ediyor

COVID-19 salgınının hem AB+ ülkelerinde sığınma ve kabul sistemlerinin işlemesi üzerinde hem de uluslararası koruma talep etmek için Avrupa'ya gelen insan sayısı üzerinde derin ve karmaşık bir etkisi vardı. Seyahat kısıtlamaları ve sokağa çıkma yasaklarının birçoklarının yolculuk yapmasına engel olmasıyla 2020 yılında AB+ ülkelerinde yapılan sığınma başvurusu sayısı 2019'a kıyasla üçte bir oranında çarpıcı bir şekilde düştü. Ancak COVID-19 ile ilgili tedbirlerin uygulanmaya başlamasından önce Ocak ve Şubat 2020'de yapılan başvuru sayısını yakından incelersek 2019'un aynı aylarına kıyasla %10'luk artışlar bildirilmişti ve bu durum da salgın meydana gelmeseydi varışlarda artış eğilimi olacağına dair ipucu veriyor.

Çatışmanın merkez üsleri olarak sistematik insan hakları ihlalleri, siyasi istikrarsızlık ve ekonomik zorluk tüm dünyada büyük yer değiştirmeleri tetiklemeye devam ediyor. Avrupa'ya göç dalgalarının sabit veya artan hızda devam edeceği muhtemel görünüyor. 2020 yılında salgın hareketliliğini engelleyen bir faktör olarak görünürken bu eğilim gelecekte büyük olasılıkla değişebilir. Farklı ülkelerin salgının ekonomik ve sosyal etkilerine eğilme ve bunların üstesinden gelme kapasitelerini göz önünde bulundurursak COVID-19 sonrası iyileşme eşit olmayabilir, yerinden edilmenin önceden var olan nedenleri üzerinde tamamlayıcı bir etkisi olabilir ve gelişmekte olan ve daha gelişmiş ülkeler arasındaki dengesizlikleri artırabilir. Bu, gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere hareketliliği de kolaylaştırabilir. Bu bağlamda AB'nin dış sınırlarıyla ilgili temel sorunlar kamusal tartışmanın önemli bir kısmı olmaya devam ediyor. Özellikle bölgeye ve sığınma prosedürüne etkili erişimle ilgili olanlar arama ve kurtarama operasyonları, karaya çıkarma, yeniden yerleştirme ve genel olarak sorumluluğun adil paylaştırılması için yeni, ortak bir şekilde kabul edilen bir çerçeveye geçişe olan ihtiyacı daha da vurguluyor.

Yeniden yerleştirme programlarının tahmin edilebilir, güvenilir ve güvenliğe yasal erişim sağlamadaki rolü göç dalgalarının büyümesiyle birlikte kritik önemde olacaktır. 2020 yılında COVID-19 salgınının yeniden yerleştirme süreçlerinde aksatıcı bir etkisi oldu ve bu durum da insanları güvenliğe giden uzun ve çileli yolculuklardan korumanın önemini daha da vurguladı. Yeni Göç ve Sığınma Paktı'nda yeniden yerleştirme ve tamamlayıcı yollar üzerindeki artan vurgu koruma çözümlerinin güvenli ve tahmin edilebilir bir şekilde sağlanmasına olan bağlılığın güçlü bir kanıtı.

Yeni Göç ve Sığınma Paktı çeşitli ihtiyaçları ele almayı hedefliyor

Avrupa Komisyonu'nun Göç ve Sığınma Paktı dayanışmayı desteklemek, göç zorluklarını uyumlu bir şekilde ele almak ve daha hızlı ve etkili prosedürlerle AB sığınma sistemine güven inşa etmek konularında taze bir başlangıç olarak Eylül 2020'de teklif edildi. Teklif edilen yeni paktın kesinleşmesinden önce çeşitli devlet ve devlet dışı ilgililerle 12 aylık dayanışma süreci Avrupa için kapsayıcı ve kapsamlı göç ve sığınma mimarisi inşa etmede çeşitli perspektifleri göz önünde bulundurmada olumlu bir adımdı. Yeni pakta dâhil edilen yasal tekliflerle ilgili müzakereler göç ve sığınma alanındaki gelecek gelişmelerin merkezinde yer alacak.

Halihazırda kat edilen önemli ilerlemenin farkında olmakla birlikte biz dizi fikir ayrılığı noktası da ele alınmak üzere bekliyor. Politika oluşturma ve esneklikten ilham alan siyasi iradenin bir dönüm noktasını aşması gerekiyor. Yasama işlemi olarak henüz yürürlükte olmasa da yeni paktta sağlanan yön şimdiden bazı ülkelerde uygulamalarını teklif edilenlerle uyumlu hale getirmeleri yönünde etkilemiş olabilir ve baskılayıcı ilgi konularıyla ilgili olarak ülkeler arasında pratik iş birliği oluşturabilir. Bu eğilim 2016 CEAS reform tekliflerinde de gözlemlenmişti.

Sürdürülebilir sistemleri göz önünde bulundurarak: Tepkisel müdahalelerden uzun vadeli çözümlere dönüş

Geçmiş deneyimlerini dikkate alan AB+ ülkeleri, sığınmacı dalgalarını daha iyi yönetmek, iş akışlarını ideal hale getirmek, verimliliği ve etkililiği artırmak ve onurlu koruma süreci sağlamak için mevzuatlarını, politikalarını, uygulamalarını ve genel kurumsal düzenlemelerini uyarlamaya devam ediyor. Tüm sığınma süreci ilgililerinin aynı yerde bulunduğu varış merkezleri oluşturularak sığınma ve kabul ile ilgili ilk aşamanın artan merkezileştirilmesi ve koordinasyonu birçok AB+ ülkesinde yaygın eğilimdir. Yeni paktın merkezinde yer alacak bir yaklaşım olarak hedef etkili karar vermeyi iyileştirmek için prosedürün ilk aşamalarında mümkün olduğunca fazla bilgi toplamaktır. Kimin koruma ihtiyacı içinde olduğunu ve kimin olmadığını hızlı şekilde belirleyebilmek sığınma sistemlerinin bütünlüğünü artıracaktır. Bununla ilgili olarak, devam eden müzakereler temel haklara ve en önemlisi *geri göndermeme* ilkesine bağlılığı garanti edecek mekanizmalara sahip olma konusunda ilerleyecek.

Özellikle özel ihtiyacı olan başvuru sahiplerine göre uyarlanmış hizmetler sunmak için kabul sistemlerinde değişiklikler de yapıldı. Bu çabalara rağmen bazen aşırı kalabalık olan kabul tesisleri, ideal olanın altında koşullar ve geç veya yetersiz erişilen eğitim ve sağlık hizmeti gibi hizmetlerle birlikte bu alan zorluklarla hep iç içe olmuştur. Örneğin, 2020 yılına ilişkin mevcut veriler Avrupa'da uluslararası korumaya başvuranların yaklaşık %30'unun çocuk olduğunu ve bunların çoğunluğunun okul çağında olduğunu gösteriyor. Sıklıkla, bu çocukların eğitime devamlı ve etkili erişimleri bulunmuyor. Olumsuz bir karar sonrası iade edilebilecek bu çocuklar için dahi bilişsel ve sosyal seviyelerde büyümelerini kolaylaştırarak kabul aşamasında eğitim sunmak kendi içinde bir değerdir. Kalanlarla ilgili olarak, eğitime etkili erişim eksikliğinin uzun vadede hem kişisel gelişimleri hem de entegrasyon olasılıkları üzerinde zararlı etkileri olabilir. Uluslararası korumadan yararlananların entegrasyonuna hemen odaklanılması uzun vadeli sürdürülebilirlik için birçok avantaj ortaya koyuyor: Bu kişileri ev sahibi toplulukta başarılı olmaları için gerekli becerilerle donatmak yalnızca yeni toplulukların organik üyeleri olarak olumlu katkılarını harekete geçirmeyecek aynı zamanda genel sosyal uyumu da artıracaktır.

Anlık ihtiyaçları karşılamak için geçici çözümlerin işlevinin farkında olmakla birlikte uzun vadeli, sürdürülebilir çerçevelere doğru geçiş; kaliteli kabul koşulları, sağlık hizmetinin ve eğitimin zamanında sunulması, hak sahiplerinin entegrasyonuna odaklanma ve ihtiyaç içerisinde olmayan üçüncü ülke vatandaşlarının iadesi için onurlu süreçlere yönelik iyileştirmeler gerektirecek. Bu geçiş sürecinde temel insan hakları kavramları ve AB ilkeleri gerekli rehberliği sağlayabilir ve söz konusu uzun vadeli çözümlerin geliştirilmesi ve işleyişi için bilgi sağlayabilir.

Adil etkililik ve etkili adalet: Mahkemeler AB sığınma *müktesebatı* ile uyumlu olarak yeni uygulamaları inceliyor

AB seviyesindeki ve ulusal seviyelerdeki yargı kurumları AB sığınma *müktesebatını* yorumlamadaki ve pratik uygulamalarına yön vermedeki rollerini onaylamaya devam ediyor. Bu rolün önemi hızlı ve etkili müdahalelerin gerekli olduğu beklenmedik değişikliklerin getirdiği yeni gerçeklikte mahkemelerin ulusal makamlar tarafından kabul edilen yeni uygulamaları ve tedbirleri değerlendirmeye davet edildiği 2020'de vurgulandı. Ulusal mahkemeler COVID-19 güvenlik tedbirlerinin sığınmacı hakları üzerindeki etkisini değerlendirmek ve Dublin transferleri ve ilgili süre sınırlarıyla ilgili karışıklıkları değerlendirmek için devreye girdi. AB'nin yargı makamı olarak AAD de özellikle sığınma prosedürüne etkili erişimle ilgili olmak üzere birçok önemli karar verdi.

Yargı makamlarının özellikle Avrupa Komisyonu teklifleri kabul edilen yasal ve ilkesel bir çerçeveye dönüştürülürken ve önemli sayıda dava ikinci derecede hala derdest iken Avrupa sığınma *müktesebatının* doğru yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamada önemli bir rol oynamaya devam edeceği çok açıktır.

Verimliliğin ve erişilebilirliğin hızlandırıcısı olarak dijitalizasyon

AB+ ülkeleri sığınma süreçlerinde otomasyonu artırmak için teknolojik yeniliklerin kullanılmasına doğru önemli adımlar attı. COVID-19 salgını, acil sağlık durumlarının risklerini hafifletmek amacıyla çalışma yöntemlerini adapte etmeye ihtiyaç duymaları nedeniyle AB+ ülkelerinin süreçlerin dijitalizasyonunu artırmaları için yeni bir neden sağladı. Bu çözümlerin birçoğu sığınma ve kabul sistemlerinin verimliliğini artırmak için daha kalıcı temelde kullanılmaya devam etmesi olasıyken diğerleri gelecekteki benzer zorluklar karşısında tekrar kullanılmak üzere AB+ ülkelerinin alet kutusunun bir parçasını oluşturabilir. Dijitalizasyona yönelik çalışmalar ilerledikçe veri gizliliği, dijital hizmetlere eşit erişim sağlama ve kullanımlarına teşvik etmek için başvuranlar ve korumadan yararlananlar arasında yeni teknolojik çözümlere olan güveni artırmak gibi konulara dikkat verilmesi gerekiyor.

EASO'nun ayrılmaz bir parçası olduğu koordine Avrupa müdahalesi

Sığınmanın karmaşık doğası, aile birleşimi ve iadelerle karmaşık bir şekilde ilişkili olarak, kapsamlı çözümler gerektiriyor. Gelecek yıllarda koordine eylem ve farklı ilgililerin uzmanlıklarının entegrasyonu dengeli bir yaklaşım geliştirmede anahtar olacak. Burada asıl soru tüm ilgililerin katkıda bulunup bulunmayacakları değil nasıl katkıda bulunacaklarıdır. İşlevsel Avrupa sığınma sisteminin standardizasyonu ve pratikte uygulanması yaygın siyasi irade ve ortak vizyon, koruma talep eden insanların temel haklarına saygı duyarken belli ülkelerdeki göçle ilgili baskılara uyumlu ve adil müdahaleler; menşe ülkelerle ve geçiş ülkeleriyle artırılmış iş birliği ve düzensiz göçün temel nedenlerine eğilmek için devam eden çalışmalar gerektirir.

Kuruluşundan bugüne kadar geçen 10 yıllık sürede EASO, yüksek baskı yaşayan Üye Devletlere operasyonel destek sağlayarak, sığınma çalışanlarına eğitim ve yüksek kalitede pratik araçlar sunarak,

CEAS'nin dış boyutunun uygulanmasına katkıda bulunarak ve karar verme sürecine bilgi sağlamak için güvenilir analitik çıktı üreterek CEAS'nin uygulanmasına bütüncül bir şekilde destek olmak için Avrupa Komisyonu, Üye Devletler, Avrupa kurumları ve sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla aktif bir şekilde çalıştı. Bu yıllar boyunca EASO kapsamlı ve benzersiz bir deneyim edindi, yenilikçi çalışma yöntemleri geliştirdi, güçlü ortaklıklar oluşturdu ve koruma odaklı politikaların ve uygulamaların geliştirilmesinde çözümün bir parçası olarak görev yaptı.

Sürekli değişen küresel göç ortamında EASO'nun rehberliğine ve katkılarına gittikçe daha fazla ihtiyaç duyuluyor. Sığınma konusunda uzmanlığın merkezi olarak EASO'nun çalışma programının özellikle AB Sığınma Ajansı'na dönüşüm karşısında büyümesi bekleniyor.

ISBN 978-92-9465-052-8